

GOSPODARSTVA NE ZAUSTAVLJAJO STROŠKI DELA, ZAUSTAVLJAJO GA BANKIRJI

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

10

Podatkov o gibanju BDP in njegovih sestavin v prvem četrtletju še ni, bolj ali manj posredne ocene pa kažejo, da se bodo trendi iz lanskega leta nadaljevali. Vendar je zanašanje na tuje povpraševanje vse bolj vprašljivo. Ključna bo dinamika investicij, s katero je tesno povezana usoda malih podjetij; velika podjetja na krizo reagirajo z zmanjšanjem ne pa z opuščanjem investiranja, velik del majhnih podjetij pa na krizo reagira tudi z opustitvijo investiranja.

Znaten padec v blagovni menjavi z nečlanicami EU, kar za desetino v primerjavi z lanskim januarjem, in sicer redko prisoten primanjkljaj v menjavi z njimi, sta povezana s stanjem v Ukrajini ter slabljenjem rublja. V medsebojni menjavi evrske skupine Slovenija še naprej dosega boljše rezultate od povprečja. Po medletni rasti skupnega januarskega izvoza je na petem do osmem mestu, po rasti skupnega uvoza je četrta, in je med dvanajstimi članicami EU28 s pozitivno blagovno bilanco.

Gospodarska klima se je v marcu otoplila. Zaupanje v predelovalnih dejavnostih so povečala naročila in pričakovana proizvodnja. Klima v storitvenih dejavnostih se je izboljšala. Zaupanje v gradbeništvu je zaradi upada naročil v marcu ponovno nekoliko oslabelo, zaupanje v trgovini na drobno pa se je kratkoročno krepko skrhalo.

V EU28 se je gospodarska klima marca v primerjavi z marcem 2014 večinoma izboljšala. V gradbeništvu so se naročila glede na mesec prej sicer znižala a so bila precej večja kot marca lani. Glede na februar so se v marcu krepko zvišala pričakovanja v trgovini na drobno, izboljšala so se tudi pričakovanja v predelovalnih dejavnostih in splošni poslovni optimizem.

Potrošniki ostajajo tudi v marcu optimistični. Njihovo zaupanje se je v drugi polovici lanskega in v začetku letošnjega leta vrnilo na pred-krizno raven; njihova ocena zdajšnjega in prihodnjega lastnega finančnega stanja in stanja v gospodarstvu se je tudi v marcu popravila. Bolj previdni so pri oceni primernosti in svoje pripravljenosti za večje nakupe in primernosti časa za varčevanje.

Industrijska produkcija, predvsem predelovalna dejavnost, se je januarja v medletni primerjavi povečala in je tudi trendno hitro rasla. V EU28 je bila januarska industrijska proizvodnja enaka decembrski in za poldrugi odstotek višja kot leto prej.

Vrednost gradbenih del je bila januarja za dobro desetino višja kot decembra in višja kot januarja lani, število opravljenih delovnih ur pa se je zmanjšalo. Število turističnih prenočitev se je povečalo, tokrat so k rasti veliko prispevali domači turisti, saj se je trend pri tujih obrnil navzdol.

Na trgu dela se je stanje ustalilo. Število zaposlenih pri pravnih osebah se je od januarja lani povečalo za slab poldrugi odstotek, za prav toliko se je v enakem časovnem obdobju povečalo tudi število zaposlenih pri fizičnih osebah. Brezposelnost je nehala naraščati, število brezposelnih pa je medletno začelo upadati. Prekarnost je postalo normalna sestavina trga dela. Med novo prijavljenimi na zavodih za zaposlovanje je največ takšnih, ki so izgubili delo za določen čas, med tistimi, ki odhajajo, pa takšnih, ki so dobili novo zaposlitev za določen čas ali negotovo samozaposlitev. Stopnja brezposelnosti na območju evra in v EU 28 se je v primerjavi s februarjem nekoliko znižala, še naprej na vrhu ostajata Španija in Grčija, na dnu pa s petkrat nižjo brezposelnostjo Nemčija in Avstrija.

Deflacija na letni ravni se umirja, je pa v Sloveniji nekoliko vztrajnejša kot v celotnem evrskem območju. Industrijske cene se še naprej znižujejo; pritiski na cene produktov, ki se prodajajo na domačem trgu, so večji od pritiskov na cene produktov za tuji trg.

Januarske mesečne plače so bile nižje od decembrskih in nižje kot pred letom, urne pa višje. Daleč najuspešnejši po ravni plač, mesečni in medletni dinamiki so zaposleni, ki se ukvarjajo s finančnimi in zavarovalniškimi storitvami, neuspešni pa zaposleni v gradbeništvu, gostinstvu in raznih poslovnih dejavnostih. V letu dni so zaostale tudi plače v zdravstvu.

Podatki o skupnih stroških dela ne potrjujejo manter tujih in domačih »delodajalcev« o prevelikih obremenitvah dela, saj so skupni stroški dela v gospodarstvu do leta 2012 rasli tako kot v povprečju EU, nato pa so za njimi začeli zaostajati, kar drži tudi za stroške dela v negospodarstvu, ki so zaostajali tudi za stroški dela v gospodarstvu. Slovenija je bila leta 2008 po absolutni višini stroškov dela v gospodarstvu leta 2008 na šestnajstem, leta 2014 pa na petnajstem mestu v EU28, po višini v negospodarstvu pa se je s trinajstega preselila na štirinajsto. Kriza je tudi v EU28 bolj kot skupne stroške dela v gospodarstvu znižala skupne stroške dela v negospodarstvu. V Sloveniji so se med krizo prej mnogo višji skupni stroški dela v negospodarstvu približali skupnim stroškom v gospodarstvu.

Februarja so vse javne blagajne zbrale manj denarja kot januarja. A, ker je februar sezonsko šibak mesec, je februarski priliv močno izboljšal prihodke v prvih dveh mesecih. Skupnih javnofinančnih prihodkov v dveh mesecih je za 115 milijonov evrov več kot v

prvih dveh mesecih lani. Februarska vplačila v zdravstveno blagajno so pokrila januarsko »luknjo« pri neposrednih davkih in prispevkih. Gibanja prihodkov od posrednih davkov so bila še ugodnejša. Več so prinesli davek na dodano vrednost po obračunu in trošarine, manj pa DDV od uvoženega blaga. Skupni prihodki za socialno varnost so v dveh mesecih prinesli milijardo evrov in so bili za slabih 50 milijonov višji od lanskoletnih. Lanskoletne primanjkljaje po četrletjih so oblikovali ukrepi povezani z »reševanjem« bank; brez njih so se primanjkljaji hitro zmanjševali, primarni primanjkljaj pa se je v drugi polovici leta spremenil v presežek. Konsolidiran bruto dolg države je konec 2014 dosegel 80,9 odstotka BDP.

12

Uspešno funkcioniranje gospodarstva ob drastičnem zmanjševanju kreditne aktivnosti bank, postavlja vsaj tri vprašanja. Kaj sploh bodo počele in od česa bodo živele banke, kako se gospodarstvo spoprijema z vse manjšim kreditiranjem in kakšni so razlogi za takšno politiko bank. Krčenje kreditov in zniževanje depozitnih obrestnih mer kaže, da ne gre le za preplašenost bankirjev, ampak tudi za izpolnjevanje »obvez« Slovenije do Evropske komisije, da morajo državne banke zmanjšati bilančno vsoto in kreditne posle ter uporabljati neagresivno poslovno politiko, kar naj bi skupaj z določenimi roki za njihovo prodajo, potencialnim kupcem zagotovilo njihovo nizko ceno.

Obrestne mere na denarnem trgu ostajajo blizu ničle, ničli se vse bolj približujejo tudi depozitne obrestne mere za nove vloge, medtem ko posojilne obrestne mere za nove kredite ostajajo visoke in se le počasi zmanjšujejo.

Januarski pozitivni saldo tekoče plačilne bilance, ki skoraj dvakrat presega primerljivega iz januarja 2014, je rezultat presežkov v blagovni in storitveni menjavi ter primanjkljaja v bilanci primarnih dohodkov in tekočih transferov. Zunanja zadolženost se je povečala, struktura dolga se vse bolj nagiba na stran javnega dolga. V začetku aprila so donosi na 10-letne državne obveznice članic EU porasli, za slovenske je donos 3. aprila znašal 1.09%.

ECONOMY IS NOT HINDERED BY HIGH LABOR COSTS BUT BY BANKERS

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

There are no new data on the movement of GDP and its components in the first quarter, but more or less indirect indicators suggest that the trends from last year might continue. However, reliance on foreign demand becomes increasingly questionable. The key is the dynamics of investment, which is closely linked to the fate of small businesses; large companies react to the crisis by reducing rather than by abandoning investment activity, a large proportion of small firms react to the crisis by suspending investments.

13

A significant drop in trade with non-EU countries, as much as one-tenth compared to last January, and rarely present deficit in trade with them, is due to the situation in Ukraine and the weakening of the ruble. In the mutual trade within Euro group Slovenia continue performing better than average. According to an annual growth of total exports in January is on the fifth-eighth place, by growth in total imports is the fourth, and it is among twelve states with a positive trade balance.

In March, economic climate warmed. Confidence in the manufacturing sector was increased by new orders and production expectations. Climate in the service sector improved, confidence in the construction sector, due to the drop of orders, rebounded somewhat, while confidence in the retail trade dwindled considerably.

In the EU28, economic climate in March compared with March 2014 improved. In construction, the orders with respect to the previous month fell but they were significantly higher than in March last year. Compared to February, March strongly increased expectations in retail trade, improved the expectations in manufacturing and general business optimism.

Consumers have remained optimistic. Their confidence in the second half of last year and early this year returned to pre-crisis levels; their assessment of the present and future of their own financial situation and of the state of the economy continued to grow. They are more cautious when assessing the suitability and readiness for major purchases and suitability for saving.

Industrial production, mainly manufacturing activity, in January increased if compared to January 2014 and impulse trend was highly positive. In the EU28, industrial production in January was equal to production in December and one and a half percent higher than a year earlier.

The value of construction works in January was higher than in December and higher than in January last year, while the number of working hours decreased. In tourism, the number of overnight stays increased, this time due to a significant contribution of domestic tourists, as the trend of foreign tourists reversed.

14

The situation in the labor market has stabilized. Since January last year the number of employees in companies and by individuals increased by almost one and a half percent. Unemployment ceased to grow and the number of unemployed started to decline. Contract work has become a normal component of the labor market. Among the newly registered with the employment offices most are those who lost jobs in fixed-term employment, among those who leave the offices most are getting a new fixed-term employment or start uncertain self-employment. The unemployment rates in the euro area and the EU28 as compared with February declined slightly, Spain and Greece remain on the top while Germany and Austria are at the bottom with five times lower unemployment rates.

Deflation on an annual basis is slowing; in Slovenia it is somewhat more persistent than in the entire euro area. Industrial prices continue to fall; the pressures on prices of products sold on the domestic market are harsher than the pressures on the prices of products for foreign markets.

January's monthly earnings were lower than in December and lower than a year ago, hourly wages were higher. By far the most successful at the level, monthly and annual dynamics are the employees engaged in financial and insurance services, while the employees in the construction, catering and various business activities are the losers.

Data on total labor costs do not support the mantras of foreign and domestic "employers" of excessive tax burden. The growth of total labor costs in the business sector was until 2012 on the EU average, since then they began to fall behind, which is also true for total labor costs in the public sector, which lagged also behind total labor costs in the private sector. In 2008, Slovenia was by the absolute amount of labor costs in the business sector on the sixteenth, in 2014, on the fifteenth place in the EU28, while in the public sector, it was thirteenth and fourteenth. The crisis in EU28 reduced total labor costs of labor in the public sector more than in the business sector. In Slovenia, much higher total labor costs in the public sector before the crisis moved very close to total labor costs in the business sector.

In February, all public purses collected less money than in January. But, as February is a seasonally weak month, the inflows in February greatly improved revenues in the first two

months. Total government revenues in two months were 115 million € higher than in the first two months of last year. February's payments to the health fund, covered the January "hole" in direct taxes and contributions. Changes in revenues from indirect taxes have been even better. Higher revenues were created by value added tax on domestic production and by excise tax, less was brought by VAT on imports. Total revenues for social security within two months brought one billion € and were almost 50 million higher than last year. Last year's deficit by quarters were formed by measures related to the "rescue" of banks; without that deficits were rapidly decreasing, while the primary deficit in the second half of the year turned into a surplus. Consolidated gross government debt at the end of 2014 reached 80.9 percent of GDP.

15

The successful functioning of the economy confronted with drastic reduction in bank lending, raises at least three questions. What will the banks do if not crediting the economy, how the economy faces ever smaller lending, and what are the reasons for such a policy of banks. The contraction of credits and lower deposit interest rates indicate that this is not due only to cowardice of bankers, but also to the desire to meet "commitments" of Slovenia to the European Commission, according to which state-owned banks should reduce their balance sheet and credits and use non-aggressive financial policy, which together with deadlines for their sales secure their low price to potential buyers.

Interest rates in the money market remain close to zero. The deposit interest rates on new deposits, approach to zero as well, while lending rates for new loans remain high and are only slowly decreasing.

January's positive balance of payments, almost twice the comparable of January 2014, is the result of surpluses in goods and services trade and deficit in the balance of primary incomes and current transfers. External debt increased, debt structure is increasingly inclined to the side of the public debt. In early April, yield on 10-year government bonds for Slovenia rose; on April it stood at 1.09% which is lower than in PIGS.

AGREGATNO POVPRASEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Zategovanje pasu je najbolj škodovalo malim podjetjem

16

Podatkov o gibanju BDP in njegovih sestavin v prvem četrtletju še ni, bolj ali manj posredne ocene pa kažejo, da se bodo trendi iz lanskega leta nadaljevali. Že v prejšnji številki smo ocenili, da je bilo zaostajanje Slovenije med sredino 2011 in 2013 je v veliki meri rezultat domače gospodarske politike, ki je bolj ko ne poslušno sprejemala in aktivno udeleževala »varčevalno hysterijo«. Rast BDP še naprej vzdržuje tuje povpraševanje, k slabšemu domačemu povpraševanju je v četrtem kvartalu največ prispevala velika sprememba v dinamiki investicij, ki pa je vsaj deloma statistična.

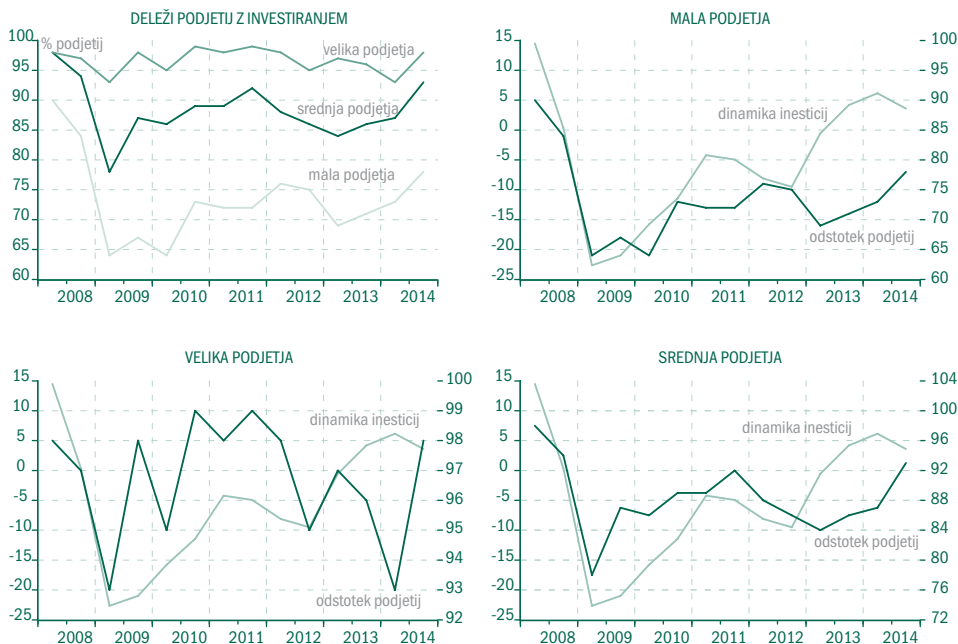
Ali bo tuje povpraševanje še naprej omogočalo za letos napovedano gospodarsko rast, ostaja negotovo. Economist napoveduje 1,3 odstotno gospodarsko rast v evro območju, še nekoliko višjo v EU28, 3,2 odstotno v ZDA, 7,2 odstotno na Kitajskem ter 3,8 odstoten padec v Rusiji. Celoletne napovedi so nekoliko višje od napovedi za prvi kvartal; med državami evro območja naj bi se v prvem četrtletju BDP krčil v Grčiji in Italiji. IFO indeks svetovne gospodarske klime je v prvem kvartalu 2015 ostal malone nespremenjen; majhno izboljšanje je posledica nekoliko bolj pozitivnih pričakovanj, saj se ocene o stanju niso spremenile. Indeks se je izboljšal v Severni Ameriki in Evropi; v Ameriki z boljšo oceno gospodarskega položaja, v Evropi z boljšimi pričakovanji. V drugih delih sveta se je gospodarska klima poslabšala; v Aziji je indeks padel pod dolgoročno povprečje, v državah nekdanje SZ in v Latinski Ameriki pa ostaja pod dolgoletnim povprečjem in se slabša.

Da je bila za krizo in njeno nepotrebno poglobljanje ključna katastrofalna dinamika investicijskega povpraševanja, je zdaj jasno celo Evropski komisiji. Od tod izhaja tudi Junckerjev, sicer precej nerealističen, načrt za oživitev evropskega gospodarstva. Slovenija sodi med države, kjer je bil padec investicij najbolj izrazit. Po začetnem udaru krize, ko sta bila padca zunanjetrgovinske menjave in investicij približno enaka, se investicijsko povpraševanje ni opomoglo: krčilo se je kar osemnajst kvartalov zapored, od četrtega kvartala 2008 do drugega kvartala 2013. To je najmočnejše oklestilo investicije predvsem v srednjih in malih podjetjih, ki so povsem odvisna od domačega povpraševanja. Ko je varčevalna hysterija konec 2013, po padcu takratne vlade, le popustila, se je dinamika investicij okrepila, dinamika BDP Slovenije pa je začela prehitevati dinamiko v EU28.

Polletni podatki o investiranju podjetij kažejo povezanost dinamike investicij z deleži podjetij, ki so v posameznem polletju med letoma 2008 in 2013 investirala; v skupini velikih podjetij je v povprečju kar 96 odstotkov podjetij investiralo tudi v času krize, v skupini srednje velikih jih je investiralo 88 odstotkov, med malimi podjetji pa 74 odstotkov. Delež malih podjetij, ki so investirala, je tesno povezan z dinamiko investicijskega povpraševanja, delež srednje velikih podjetij je z dinamiko investicijskega povpraševanja

povezan nekoliko slabše, med velikimi podjetji pa povezanosti med deležem podjetij, ki so v času krize investirala, in dinamiko investicij ni; velika podjetja so na krizo reagirala z velikostjo ne pa z opuščanjem investiranja, velik del majhnih podjetij pa je na krizo reagiral tudi z opustitvijo investiranja.

Investicije po velikostni strukturi podjetij

Vir: SURS, lastni izračuni

2. Januarski izpad v blagovni menjavi z nečlanicami EU

Znaten padec v blagovni menjavi z nečlanicami EU, kar za desetino v primerjavi z lanskim januarjem, in sicer redko prisoten primanjkljaj v menjavi z njimi, je v precejšnji meri odraz situacije v Ukrajini ter slabljenja ruskega rublja. Slovenija pa še naprej dosega boljše rezultate od povprečja v medsebojni menjavi evrske skupine.

Januarja 2015 je znašal skupni izvoz 1816 milijonov € (enako kot januarja 2014), skupni uvoz 1786 milijonov € (0.1% več kot januarja 2014), kar pomeni presežek 30 milijonov € in 101.7% pokritje uvoza z izvozom. Pri tem je bila odprema blaga v EU 1458 milijonov € (2.3% več kot pred letom), prejem blaga iz EU 1426 milijonov € (3.5% več), kar da presežek 32 milijonov €. Izvoz blaga v nečlanice EU je znašal 357 milijonov € (8.6% manj kot januarja 2014), uvoz iz nečlanice EU 360 milijonov € (11.5% manj), kar pomeni primanjkljaj 3 milijone €.

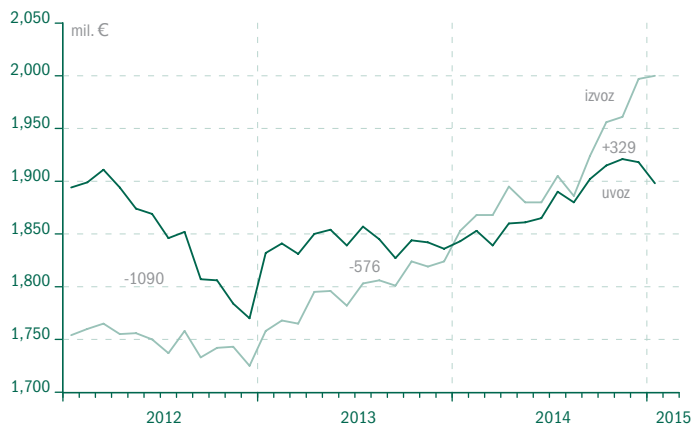
Tekoča dinamika je v januarju 2015 pri izvozu Slovenije 0.17% mesečno, pri uvozu -0.98% mesečno. Izvozne cene so medletno porasle za 1.30% (v EU 1.95%), uvozne cene EU so padle (-5.84%). Tako so se pogoji menjave EU (terms of trade), seveda zaradi padca cen nafte v začetku leta, znatno izboljšali.

V evro območju se je v januarju 2015 izvoz rahlo zmanjšal v primerjavi z januarjem 2014 (148.2 milijard € proti 148.8 milijardam €), uvoz pa je padel za 6%, tako da je pozitiven saldo izboljšan iz 0.1 milijarde € januarja 2014 na 7.9 milijard € januarja 2015. Intra-evro blagovna menjava se je v primerljivih januarjskih mesecih zmanjšala za 5%.

18

Po medletni rasti skupnega januarskega izvoza je Slovenija na petem do osmem mestu med EU28, po rasti skupnega uvoza pa je četrta. Je med 12 članicami EU28, ki so v letošnjem januarju dosegle pozitivno blagovno bilanco.

Trgovinska menjava

Vir: SURS, lastni izračuni

Pojasnilo: desezonirani podatki; številke med izvozom in uvozom so saldi na letni ravni

3. Marčna otoplitev gospodarske klime in optimizem potrošnikov

Gospodarska klima se je v marcu otoplila. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) o gospodarski klime je bil njen kazalnik v marcu za 1,4 odstotne točke višji kot mesec prej, od marca 2014 je bil višji za 13 odstotnih točk, hkrati pa je bila njegova vrednost za 9,6 odstotne točke višja od dolgoletnega povprečja.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih v marcu 2015 je bila za štiri odstotne točke višja kot predhodni mesec, glede na marec 2014 je bila njegova vrednost

višja za 8, glede na dolgoletno povprečje pa za 11 odstotnih točk. Na zvišanje vrednosti kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih sta vplivali predvsem zvišani vrednosti kazalnikov skupna naročila in pričakovana proizvodnja.

Klima v storitvenih dejavnostih se je izboljšala, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v marcu 2015 glede na predhodni mesec višja za odstotno točko, za 10 odstotnih točk višja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z marcem lani pa za 21 odstotnih točk.

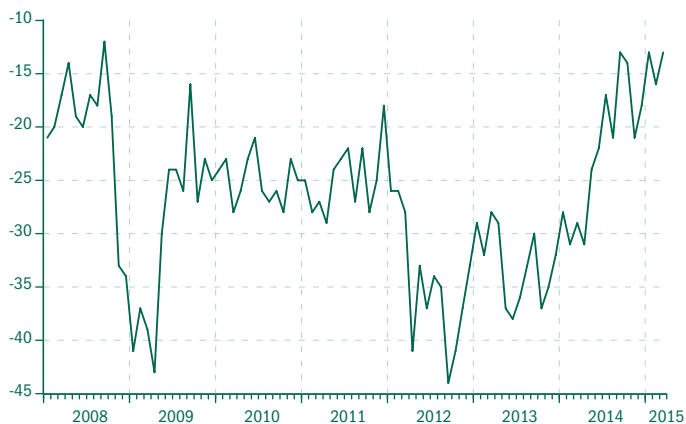
Zaupanje v gradbeništvu se je ponovno nekoliko skrhalo; vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju je bila v marcu v primerjavi s predhodnim mesecem nižja za odstotno točko, v primerjavi z marcem 2014 je bila višja za odstotno točko, hkrati pa je bila za 11 odstotnih točk višja od dolgoletnega povprečja. Vrednosti kazalnikov stanj in pričakovanj v gradbenem sektorju za naslednje tri mesece so se v primerjavi s februarjem večinoma zvišale, znižala se je le vrednost kazalnika skupna naročila.

Vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno se je v marcu glede na predhodni mesec znižala za 10 odstotnih točk, glede na marec 2014 pa je bila za 12 odstotnih točk višja. Vrednosti kazalnikov pričakovanj za naslednje 3 mesece so se marca v primerjavi s februarjem v glavnem zvišale, znižali sta se le vrednosti kazalnikov obseg zalog in prodaja.

Gospodarska klima se je marca v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2014 v celotni EU28 večinoma izboljšala. V gradbeništvu so se po podatkih Eurostata v marcu 2015 naročila glede na mesec poprej sicer znižala za 0,5 odstotne točke, glede na marec lani pa so bila za 4,5 odstotne točke višja. Glede na februar so se v marcu za 7,9 odstotnih točk zvišala pričakovanja v trgovini na drobno, pričakovanja v predelovalnih dejavnostih pa so se v enakem obdobju izboljšala za dve odstotni točki. Splošni poslovni optimizem se je v marcu 2015 v celotni evropski osemindvajseterici zvišal in sicer za 1,1 odstotne točke, v primerjavi s marcem lani pa je višji za 0,3 odstotne točke

Zaupanje potrošnikov se je v drugi polovici lanskega in v začetku letošnjega leta vrnilo na predkrizno raven; slika dobro kaže, da se je zaupanje zrušilo dvakrat; na samem začetku krize in z uveljavitvi nesmiselnih varčevalnih ukrepov v letu 2012.

Zaupanje potrošnikov

Vir: SURS

20

Mnenja potrošnikov

	2014		2015		Razlika	
	MO2	MO3	MO2	MO3	3/2 2015	2015/ 2014
Kazalnik zaupanja potrošnikov	-31	-29	-16	-13	3	16
Finančno stanje v gospodinjstvu v zadnjih 12 mesecih	-37	-37	-29	-27	2	10
Finančno stanje v gospodinjstvu v prihodnjih 12 mesecih	-21	-22	-10	-9	1	13
Gospodarsko stanje v Sloveniji v zadnjih 12 mesecih	-62	-62	-39	-35	4	27
Gospodarsko stanje v Sloveniji v prihodnjih 12 mesecih	-30	-25	-10	-7	3	18
Gibanje cen v zadnjih 12 mesecih	22	23	8	8	0	-15
Gibanje cen v prihodnjih 12 mesecih	12	12	2	9	7	-3
Raven brezposelnosti v prihodnjih 12 mesecih	39	37	25	18	-7	-19
Primerčnost trenutka za večje nakupe	-45	-42	-36	-36	0	6
Večji nakupi v prihodnjih 12 mesecih	-20	-14	-17	-16	1	-2
Primerčnost trenutka za varčevanje	-24	-20	-31	-25	6	-5
Varčevanje v prihodnjih 12 mesecih	-32	-31	-20	-20	0	11
Sedanje finančno stanje v gospodinjstvu	11	14	16	20	4	6

Vir: SURS

Pojasnilo: Anketirani imajo pri vprašanih vnaprej ponujene odgovore, ki so razporejeni od zelo pozitivnih (PP), pozitivnih (P), nevtralnih (N), negativnih (M), do zelo negativnih (MM). Ravnotežje (B) se iz odgovorov izračuna takole: $B = (PP + \frac{1}{2}P) - (\frac{1}{2}M + MM)$. Osebe, ki so odgovorile, da je, oziroma da bo stanje enako, torej ne vplivajo na rezultat. Pri večini ravnotežij višja vrednost pomeni višji delež optimističnih odgovorov.

Potrošniki ostajajo tudi v marcu optimistični oziroma manj pesimistični kot so bili februarja ali pred letom; kazalnik njihovega zaupanja se je od februarja popravil za 3, v letu dni pa za 16 indeksnih točk. Močno se je popravila ocena zdajšnjega in prihodnjega lastnega finančnega stanja, ocena zdajšnjega je višja za 10, ocena prihodnjega pa za 13 indeksnih točk. Še mnogo bolj optimističen je pogled na gospodarsko stanje v državi, ocena zdajšnjega je za kar 27 indeksnih točk višja kot marca lani, ocena prihodnjega pa je 18 indeksnih točk višja kot pred letom. Inflacija in brezposelnost naj bi bili nižji. Enako kot februarja, a boljše kot pred letom, potrošniki ocenjujejo primernost trenutka za večje nakupe, približno enako previdni kot februarja in pred letom pa so pri lastni pripravljenosti za večje nakupe. Sicer več kot februarja, a manj kot pred letom, jih meni, da ja trenutek primeren za varčevanje, vendar jih precej več (za 11 indeksnih točk) kot pred letom predvideva, da bodo v naslednjih dvanajstih mesecih sami varčevali in več kot februarja ali pred letom jih meni, da je njihovo finančno stanje ustrezno.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN BREZPOSELNOST

4. Industrijska produkcija je na začetku leta narasla

Industrijska produkcija se je v medletni primerjavi povečala. Po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v januarju 2015 za slabih 7 odstotkov višja kot v enakem mesecu leta 2014. Impulzni trend kaže, da se je v januarju industrijska produkcija zviševala po stopnji 1,05%. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v januarju 2015 za poldrugi odstotek višje kot v mesecu prej, v primerjavi z januarjem lani pa nižje za 0,2%.

Dejavnost rudarstva se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v letošnjem januarju v primerjavi z lanskim zmanjšala za dobrih 14%. Vendar impulzni trend kaže, da se je v prvem mesecu hitro zviševala po stopnji 2,24%.

Produkcija predelovalnih dejavnosti se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v letošnjem januarju v primerjavi z januarjem 2014 povečala za 6,5%, impulzni trend pa kaže, da se je v januarju dejavnost predelovalne industrije zviševala po stopnji 0,72%.

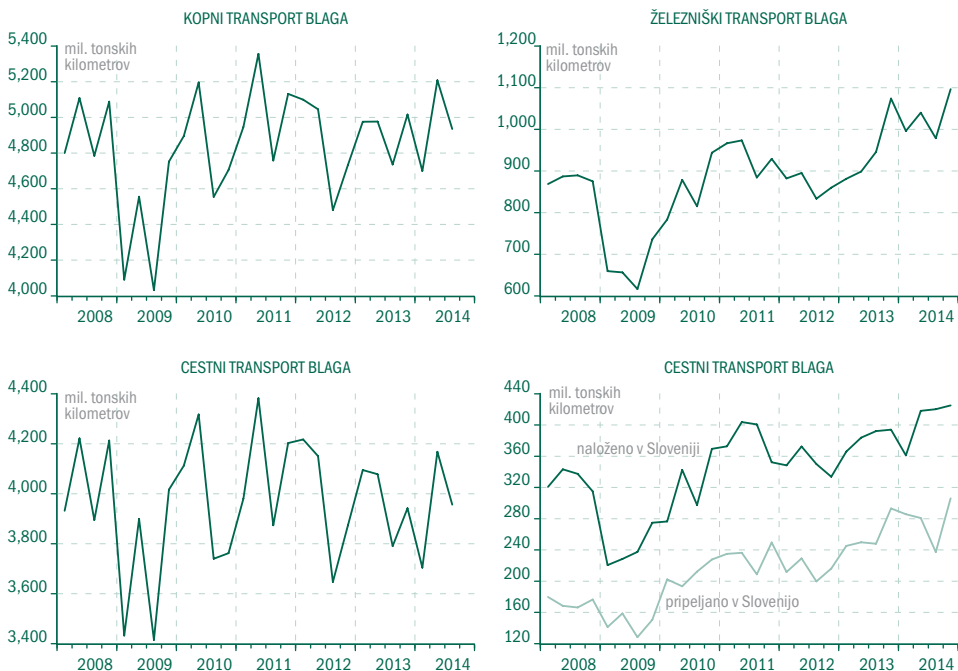
Po podatkih Eurostata se v januarju 2015 glede na december lani industrijska produkcija v EU28 ni spremenila, na območju evra (EA19) pa je upadla za 0,1%. Glede na januar lani pa je v letošnjem januarju industrijska produkcija v EU28 porasla za 1,5%, na območju evra pa za 1,2%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v januarju letos glede na mesec poprej najbolj upadla na Hrvaškem (-4,0%) in v Latviji (-3,1%), največjo rast industrijske produkcije pa so v omenjenem obdobju zabeležili na Malti (6,1%).

5. Rahel upad v gradbeništvu opravljenih delovnih ur in porast turističnega povpraševanja

Vrednost gradbenih del je bila januarja letos za dobrih 11% višja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v decembru lani, za 3,5% višja od vrednosti teh del, opravljenih v januarju 2014; hkrati pa se je v letošnjem januarju glede na januar lani za 1,6% zmanjšalo število opravljenih delovnih ur, njihov impulzni trend znaša -0,45%.

Število turističnih prenočitev se je povečalo. Januarja 2015 jih je bilo za 6,2% več kot v enakem mesecu leta 2014, skupno število prenočitev pa se je trendno zviševalo po mesečni stopnji 0,20%. Pri tem je prišlo do medletnega porasta tujega turističnega povpraševanja, saj je v januarju število turističnih prenočitev tujih gostov glede na januar 2014 naraslo za 4%. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v letošnjem januarju kaže krčenje rast po stopnji -0,41%. Hkrati se je v januarju število prenočitev domačih gostov glede na enak mesec v letu 2014 povečalo za slabo desetino, impulzni trend prenočitev domačih gostov v januarju kaže pozitivno rast po stopnji 1,56%.

Transport blaga po cestah in železnici

Vir: SURS

Podatki SURS-a o transportu za januar 2015 kažejo, da je bilo v mestnem javnem avtobusnem prevozu prepeljanih za 6% manj, v zračnem prevozu pa za 7% več potnikov kot januarja lani. Potniški promet na brniškem letališču se je v letošnjem januarju glede na januar 2014 pomanjšal za 3%. V januarju 2015 je bilo v koprskem pristanišču pretovorjenih 1,8 milijona ton blaga ali za 17% več kot v januarju lani.

6. Število brezposelnih je bilo februarja nekoliko nižje

Na trgu dela se je stanje (začasno?) ustalilo. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v mesecu januarju 2015 zmanjšalo na 918533 oziroma za 883 oseb glede na mesec prej, glede na januar 2014 pa se je število povečalo za dobrih 7 tisoč oseb oziroma 0,8 odstotka. V januarju je bilo v Sloveniji 794254 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na december lani se je to število zmanjšalo za 5704 oseb oziroma 0,7%, glede na januar 2014 pa se je povečalo za dobrih 12 tisoč oseb oziroma 1,6%. Med zaposlenimi osebami jih je bilo v januarju še naprej slabih 93% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od januarja lani povečalo za slab poldrugi odstotek, za prav toliko se je v enakem časovnem obdobju povečalo tudi število zaposlenih pri fizičnih osebah. Med samozaposlenimi pa je bilo 64% samostojnih podjetnikov posameznikov, njihovo število se je v samem januarju 2015 povečalo za 266.

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji konec februarja 2015 registriranih 122552 brezposelnih oseb, kar je za 1727 oseb oziroma 1,4% manj kot ob koncu januarja, v primerjavi s februarjem 2014 pa je bilo brezposelnih oseb manj za 5564 oziroma 5,6%. V letošnjem februarju se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 6952 brezposelnih oseb, kar je slabo polovico manj kot v januarju in za 12,8% manj kot februarja 2014. Med novo prijavljenimi je bilo 1056 iskalcev prve zaposlitve, 1242 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 3616 brezposelnih zaradi izteka zaposlitev za določen čas. Odliv iz brezposelnosti je februarja letos znašal 8679 brezposelnih oseb, med njimi se jih je zaposlilo oziroma samozaposlilo 6523, kar je 4,5 odstotke več kot januarja, v primerjavi s februarjem 2014 pa je bilo zaposlitev več za slabo desetino.

Po podatkih Eurostata je bila februarja 2015 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA19) 11,3%, kar je 0,1 odstotne točke manj kot januarja ter pol odstotne točke manj kot februarja lani. V celotni evropski osemindvajseterici (EU28) je bila stopnja brezposelnosti v februarju 9,8% in se je glede na enak mesec v 2014 zmanjšala za 0,7 odstotne točke. V februarju je bilo v EU28 23,9 milijona brezposelnih oseb, od teh 18,2 milijona na območju evra. Med članicami EU so tudi v februarju najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli v Avstriji in Nemčiji, najvišjo pa v Španiji in v Grčiji.

CENE, PLAČE IN STROŠKI DELA

7. Rahljanje deflacijskega primeža

Cene na drobno so bile marca za 0.9 odstotkov višje kot februarja, deflacija na letni ravni se je nadaljevala tudi marca, vendar se umirja; marca so bile cene na drobno za 0.3 odstotka nižje kot marca lani, v februarju so za februarjskimi iz lanskega leta zaostajale za 0.4 odstotka. Podrobnejši podatki so do februarja, ko so se cene v mesecu povišale za 0.2 odstotka, a so za 1.1 odstotek nižje kot decembra lani. V desetletju, to je od baznega leta 2005, so se cene povečali za 21 odstotkov.

24

Deflacija v Sloveniji ostaja nekoliko vztrajnejša kot v celotnem evrskem območju, v katerem se je medletni harmoniziran indeks cen v marcu zmanjšal za 0.09 odstotka, v februarja pa za 0.03 odstotka, v Sloveniji pa v februarju za 0,52 odstotka.

Cene na drobno v februarju 2015

	Struktura (%)	2/2015/12/2014	2/2015/1/2105	2/2015/2/2014	2/2015/2005
SKUPAJ	100	98,9	100,2	99,6	121,02
01 Hrana in brezalkoholne pijače	17	101,4	100,1	99,7	138,49
02 Alkoholne pijače in tobak	5,8	100,3	100,1	104,2	166,17
03 Obleka in obutev	7,5	87,6	100,9	99,4	91,69
04 Stanovanje	13,3	98,5	99,7	98,1	144,41
05 Stanovanjska oprema	6,9	99,6	99,8	98,1	120,55
06 Zdravje	5,3	99,5	99,4	99,7	109,81
07 Prevoz	15,2	97,5	100,2	95,4	99,63
08 Komunikacije	4,5	103,4	103,3	101,2	94,85
09 Rekreativna in kultura	10,1	100,4	100,5	104,1	116,64
10 Izobraževanje	1,3	99,9	100,1	100,7	125,3
11 Gostinske in nastanitvene storitve	5,5	100,2	99,9	101	131,0
12 Raznovrstno blago in storitve	7,6	100,4	100	101	128,21
Skupaj brez sezonskih proizvodov	91,5	99,1	100,1	99,5	121,61
Goriva in energija	13,3	95,6	99,9	93,1	148,06
Blago	68,6	98,0	100,1	98,5	119,25
Storitve	31,4	100,9	100,6	102,2	124,83

Vir: SURS

Blago se je februarja podražilo za 0.1 odstotek, storitve za 0.6 odstotka, v letu dni pa se je blago pocenilo za 1.5 odstotka, storitve pa so se podražile za 2.2 odstotka. Spremembe po skupinah so bile februarja majhne; še najbolj, za 3.3 odstotka, so se podražile komunikacije, najbolj, za 0.6 odstotka, pa so se pocenile zdravstvene storitve. V letu dni so se najbolj, za

4.2 odstotka, podražile alkoholne pijače in tobak, ter rekreacija in kultura, najbolj za 4.6 odstotkov, pa se je pocenil prevoz. Med dvanajstimi skupinami so cene v letu dno narasle v štirih, v osmih pa so se znižale. Rast cen v desetletju so narekovale podražitve goriv in energije, alkoholnih pijač in hrane, zavirale pa so jih pocenitve obleke in obutve, prevoza in komunikacij.

Industrijske cene so bile februarja za 0.2 odstotka nižje kot januarja in nekoliko nižje kot pred letom, predvsem zaradi pocenitev proizvodov reprodukcijskega materiala in življenjskih potrebščin, medtem ko se je proizvedena oprema nekoliko podražila. Pritiski na cene produktov, ki se prodajajo na domačem trgu, so bili večji od pritiskov na cene produktov za tuji trg; cene prvih so se v februarju znižale za 0.5 odstotka in so bile za 0.4 odstotka nižje kot pred letom, proizvodi za tuji trg pa so se v februarju podražili za 0.2 odstotka in so bili za 0.5 odstotka višji kot leto prej.

25

8. V financah in zavarovalništvu dobro skrbijo za plače

Povprečna januarska bruto plača je znašala 1538 evrov, neto plača pa 1003 evre, prva se je v letu dni zvišala za 0.2 odstotka, druga pa se je znižala za 0.2 odstotka. Januarska neto plača je bila za poldrugi odstotek nižja od lanske decembrske. Povprečna neto plača na uro je bila 5,94 evra, kar je za 2.1 odstotka več kot decembra in za 3,1 odstotek nad neto urno plačo v januarju 2014.

Tudi januarja so bile neto urne plače najvišje v finančnih in zavarovalniških storitvah (8,59 €), sledile so jim plače v oskrbi za električno energijo, plinom in paro (8,07 €), ter plače v informacijski dejavnosti (7,59 €) ter rudarstvo (7,45 €). Manj kot 7 evrov na uro so zaslužili zaposleni v šolstvu, zdravstvu, kulturni dejavnosti, policiji in vojski, manj kot 5 evrov neto pa so na uro dobili zaposleni v gradbeništvu, gostinstvu in raznih poslovnih dejavnostih.

Daleč najbolj, kar za 9,1 odstotek so se januarja zvišale urne plače v finančnih in zavarovalniških dejavnostih, za več kot 4 odstotke so se zvišale tudi urne plače v javni upravi in šolstvu, za malone 5 odstotkov so se znižale v rudarstvu, kjer so bile januarja tudi za malone 6 odstotkov nižje kot januarja 2014. Tudi medletno so se daleč najbolj, kar za 11,3 odstotke zvišale urne plače v finančnih in zavarovalniških storitvah. Za 5,8 odstotkov so se v letu dni zvišale urne plače v javni upravi, za več kot 4 odstotke pa plače v izobraževanju ter strokovnih in tehničnih dejavnostih; nižje kot pred letom so bile urne plače v zdravstvu.

Finančne storitve in zavarovalništvo z januarskim povečanjem za 4.4 odstotke in enoletnim porastom za 6,6 odstotka izstopajo tudi v porastu mesečnih neto plač. V vseh drugih dejavnostih (izjema so sicer absolutno najnižje neto mesečne v raznovrstnih poslovnih

dejavnostih, ki so se zvišale za 0,6 odstotka) so bile januarske neto plače nižje od decembrskih. V letu dni so se plače zelo malo povečale v osmih, znižale pa v enajstih dejavnosti.

Januarske neto plače

	€	na mesec		€	na uro	
		2015/1 2014/12	2015/1 2014/1		2015/1 2014/12	2015/1 2014/1
SKUPAJ	1003,48	98,5	99,8	5,94	102,1	103,1
kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo	862,07	95,1	99,5	5,12	98,5	102,4
rudarstvo	1278,45	95,5	96,4	7,45	95,1	94,3
predelovalne dejavnosti	975,79	98,6	100,1	5,68	102	103,3
oskrba z el. energijo, plinom in paro	1398,43	93,3	102,7	8,07	97,7	104,1
oskrba z vodo, ravnanje z odpadki	970,43	95,1	99,6	5,59	98,8	102,2
gradbeništvo	789,68	97,8	98,9	4,73	101,1	101,9
trgovina, vzdrževanje motornih vozil	902,99	97,2	100,4	5,38	100,2	103,7
promet in skladiščenje	960,79	98,3	99,3	5,68	102,2	102,7
gostinstvo	723,33	97,1	97,7	4,51	99,6	101,3
informacijske dejavnosti	1296,55	95,6	100,3	7,59	99	103,3
finančne in zavarovalniške dejavnosti	1434,61	104,4	106,6	8,59	109,1	111,3
poslovanje z nepremičninami	950,28	96,9	98,6	5,71	99,7	102
strokovne in tehnične dejavnosti	1095,69	97,1	100,3	6,62	100,8	104,4
raznovrstne poslovne dejavnosti	700,95	100,6	99,6	4,3	103,4	103,4
javna uprava in obramba	1148,38	99,9	101,2	6,7	104,4	105,8
izobraževanje	1077,1	99,4	100,3	6,5	104,2	104,8
zdravstvo in socialno varstvo	1078,92	98,9	97,9	6,22	101,3	99,8
kulturne in rekreacijske dejavnosti	1059,21	97,2	99,2	6,36	101,9	103,1
druge dejavnosti	888,00	97,0	97,7	5,46	100,2	101,1

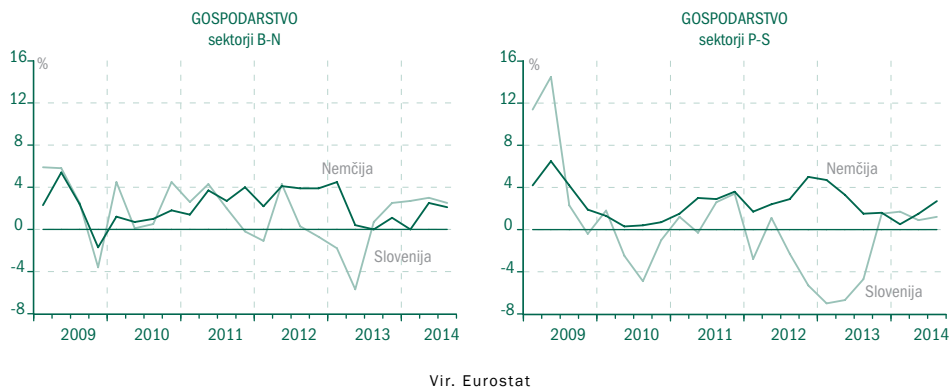
Vir: SURS

Tuji in domači menedžerji, ki hvalijo pridnost »slovenske delovne sile«, kar naprej tožijo nad stroški dela, ki naj bi jih povzročala prevelika obremenitev dela z davki (nedavna konferenca slovensko-nemške gospodarske zbornice je bil tipičen primer). Če bi jim bilo tako hudo, najbrž pri nas sploh ne bi imeli svojih podjetij, saj jih nimajo zato, da bi nam pomagali, ampak da z njimi ustvarjajo dobiček. Pa še, podatki njihovih pritožb sploh ne potrjujejo. Stroški dela v gospodarstvu (sektorji B-N) so se po podatkih Eurostata v Sloveniji od 2008 povečali za 9 odstotkov, do leta 2012 so rasli približno tako hitro kot v EU28, v 2012 pa so za njimi začeli zaostajati.

Stroški dela v »negospodarstvu« (sektorji P-S), ki naj bi bili posredni krivci njihove nesreče, pa so v letu 2009 močno narasli, nato pa so se začeli zmanjševati in zaostajati za rastjo stroškov negospodarstvu v EU28 in za stroški dela v slovenskem gospodarstvu. Na

to kaže tudi primerjava dinamike stroškov dela v času krize v Nemčiji in Sloveniji tako v gospodarstvu kot negospodarstvu. V Sloveniji so stroški dela v gospodarstvu rasli po 1.54, v negospodarstvu po 0.24 odstotka letno, v Nemčiji pa v gospodarstvu po 2.15 in v negospodarstvu po 2.53 odstotka letno.

Dinamika stroškov dela v gospodarstvu in »negospodarstvu« Slovenije in Nemčije

27

Vsaj po podatkih Eurostata tudi splošno znana »resnica«, kako je kriza prizadela lastnike podjetij, ne drži. Že v prejšnji številki GG je bilo s podrobnimi podatki po skupinah članic EU (»nove«, južne obrobne in razvite) pokazano, da se je delež dela v BDP v času krize med koncem 2008 in koncem 2013 znižal; v »novih« članicah s 44.8 (2008.4) na 40.7 (2013/4) odstotkov BDP, v državah južnega obrobja s 47.6 na 45.6 odstotka, medtem ko je v razvitem delu Evrope ostajal nespremenjen in več kot polovičen.

Skupni stroški dela na uro, ki vsebujejo bruto plače, socialne dajatve in druge stroške, ki bremenijo delodajalce, so za leto 2008 in leto 2014 prikazani v naslednji tabeli. Nominalni skupni stroški dela v EU28 so leta 2008 v gospodarstvu (sektorji B-N) in v negospodarstvu (sektorji P-S) znašali 21.5 evra, leta 2014 pa 24,5 evra v gospodarstvu in 24,7 evra v negospodarstvu. Skupni stroški dela v gospodarstvu so bili leta 2014, z izjemo Grčije in Madžarske, v vseh članicah EU28 višji kot leta 2008. Najbolj so se zvišali stroški dela mizerno plačanih Bolgarov; povprečni 14 odstotni porast je preseglo enajst držav, za njim jih je zaostalo petnajst.

Kriza je bolj kot skupne stroške dela v gospodarstvu znižala skupne stroške dela v negospodarstvu, saj so se ti stroški u znižali v osmih državah, najbolj, kar za 21 odstotkov na Cipru, na Madžarskem in v Grčiji. Po povečanju stroškov dela sta na vrhu Bolgarija in Slovaška, stroški dela v negospodarstvu pa so se občutno zvišali še v Belgiji, na Finskem, Švedskem, v Veliki Britaniji, Latviji in Estoniji.

Slovenija je bila po absolutni višini stroškov dela v gospodarstvu v letu 2008 s 11,4 € na šestnajstem mestu, v letu 2014 pa s 15.5 €, zaradi zaostanka Grčije, na petnajstem. Povečanje med obema letoma je bilo 16 odstotno; bolj kot Slovenija je stroške dela v gospodarstvu povečalo devet, manj pa petnajst članic. Drugače je v negospodarstvu, v katerem so bili skupni stroški dela v negospodarstvu Slovenije leta 2008 s 16.1 € kar za 4.7 € višji kot v gospodarstvu, v letu 2014 pa so se s 15.7 € povsem približali absolutni višini skupnih stroškov dela v gospodarstvu.

Skupni stroški dela v gospodarstvu in negospodarstvu

28

GEO/TIME	GOSPODARSTVO			NEGOSPODARSTVO		
	2008 €	2014 €	2014/ 2008	2008 €	2014 €	2014/ 2008
EU28	21,5	24,5	1,14	21,5	24,7	1,15
Evro območje	25,6	29,2	1,14	25,4	29,1	1,15
Belgija	35,6	41,1	1,15	27,2	34,1	1,25
Bolgarija	2,5	3,8	1,52	2,7	3,8	1,41
Češka	9,3	9,6	1,03	8,3	8,6	1,04
Danska	35,6	42,0	1,18	32,1	37,1	1,16
Nemčija	28,4	31,8	1,12	26,1	30,1	1,15
Estonija	8,0	10,2	1,28	7,2	8,6	1,19
Irska	27,2	28,4	1,04	34,9	33,8	0,97
Grčija	16,5	14,4	0,87	17,7	15,1	0,85
Španija	18,9	21,0	1,11	21,6	22,2	1,03
Francija	31,8	35,2	1,11	30,1	32,7	1,09
Hrvaška	9,0	9,3	1,03	9,9	9,6	0,97
Italija	24,5	27,4	1,12	28,0	32,3	1,15
Ciper	15,3	15,7	1,03	25,7	17,7	0,69
Latvija	6,3	6,6	1,05	5,1	6,4	1,25
Litva	6,0	6,6	1,10	5,5	6,1	1,11
Luxembourg	30,8	35,7	1,16	32,8	37,4	1,14
Madžarska	7,9	7,8	0,99	7,5	5,9	0,79
Malta	11,4	11,8	1,04	11,4	13,9	1,22
Nizozemska	29,2	33,5	1,15	31,4	:	
Avstrija	26,5	31,7	1,20	25,9	30,6	1,18
Poljska	7,5	8,2	1,09	8,3	9,0	1,08
Portugalska	11,5	12,6	1,10	14,6	14,4	0,99
Romunija	4,1	4,8	1,17	4,6	4,1	0,89
Slovenija	13,4	15,5	1,16	16,1	15,7	0,98
Slovaška	7,6	10,0	1,32	6,2	8,7	1,40
Finska	27,6	32,9	1,19	25,8	31,0	1,20
Švedska	33,8	40,2	1,19	27,5	32,8	1,19
Velika Britanija	21,1	22,2	1,05	20,5	22,5	1,10

Vir: Eurostat, lastni izračuni

FINANČNA GIBANJA

9. Solidni javnofinančni prihodki

Februarja so vse javne blagajne zbrale 1149 milijone evrov, kar je za 70 milijonov manj kot januarja. A, ker je februar sezonsko šibak mesec, februarski javnofinančni prihodki pa so bili precej večji kot lani, je februar močno izboljšal prihodke v prvih dveh mesecih. Skupnih javnofinančnih prihodkov v dveh mesecih je bilo 2368 milijonov evrov, kar je za 115 milijonov evrov ali 5,12 odstotkov več kot v prvih dveh mesecih lani. Skupne neposredne davščine, torej neposredni davki in prispevki, so prinesli 1545 milijonov evrov; glavni razlog za to so bila za 78 milijonov evrov višja februarska vplačila v zdravstveno blagajno, ki so pokrila januarско »luknjo«. Prihodki od dohodnine, ki so znašali 341 milijonov evrov, so bili le za 7 milijonov evrov oziroma za 2,12 odstotka višji kot lani.

29

Gibanja prihodkov od posrednih davkov so bila še ugodnejša. Dobre pol milijarde evrov so prinesli davki na dodano vrednost po obračunu; bili so kar za 52 milijonov evrov ali za 11,56 odstotka večji kot lani. Trošarine v višini 198 milijonov so prinesle za 16 milijonov € (8,99%) več kot lani. Manjši kot lani pa je bil prihodek od DDV od uvoženega blaga; znašal je 108 milijonov evrov, kar je skoraj 7 milijonov evrov ali 6 odstotkov manj kot v enakem razdobju lani.

Skupni prihodki, zbrani za socialno varnost, so v dveh mesecih prinesli 1001 milijonov evrov in so bili za slabih 50 milijonov višji od lanskoletnih. Po dveh mesecih so vplačila v zdravstveno blagajno znašala 422 milijonov evrov, kar je 41 milijonov evrov ali kar 10,8 odstotkov več kot pred letom. Povečanje vplačil v pokojninsko blagajno je bilo skromnejše, v dveh mesecih je ZPIZ zbral 574 milijonov evrov, le 7,5 milijonov evrov ali 1,32 odstotka več kot lani.

SURS je konec marca objavil tudi podrobnejše podatke o finančnem poslovanju države v lanskem letu. Celoletni primanjkljaj države je bil ocenjen na 1837 milijone evrov ali 4,9 odstotka BDP. Primanjkljaje po posameznih četrtletjih so oblikovali predvsem ukrepi povezani z »reševanjem« bank. Tako je bil primanjkljaj v zadnjem četrtletju ocenjen na 721 milijonov evrov, a od tega naj bi na stroške finančne krize (dokapitalizacija Abanke in Celjske banke) in poplačilo varčevalcem LB na Hrvaškem in v BiH ??? odpadlo kar 609 milijonov evrov.

Primanjkljaji po četrtletjih so se hitro zmanjševali; v prvem je bil primanjkljaj 499, v drugem 369, v tretjem 267 milijonov evrov, v četrtem pa naj bi bil brez stroškov prej omenjenih transakcij le še 113 milijonov evrov.

V drugi polovici leta je bil po zmanjšanju primarnega primanjkljaja v prvem četrtletju leta na 216, v drugem pa na 47 milijonov evrov, dosežen celo primarni presežek, ki je

bil v tretjem kvartalu 42 in v četrtem 205 milijonov evrov. Tako je bil celoletni primarni primanjkljaj le 16 milijonov evrov.

Največ lani zbranega in izposojenega denarja, 7591 milijonov evrov (20.4 odstotke BDP), je bilo porabljenih za transfere posameznikom in družbam, tekoči izdatki države so bili 7042 milijone evrov (18.9 odstotkov BDP), za investicije šlo 1444 milijone evrov (3.9 odstotka BDP). Slednje je omogočilo zelo uspešno črpanje denarja iz blagajne EU, saj je bil lanskoletni neto priliv iz blagajne EU kar 637 milijonov evrov (1.71 odstotka BDP). Rast investicij se je nadaljevala tudi v četrtem kvartalu, močno pa so se iz kvartala v kvartal povečevali izdatki za obresti.

30

Proračun se je lani zadolžil za 7626 milijonov evrov, od tega doma za 4841, v tujini za pa za 2784 milijone. Slaba polovica zadolžitve, 3561 milijone evrov, je šla za odplačilo dolga, neto zadolževanje je znašalo 4065 milijonov evrov, od tega pa je za povečanje finančnih sredstev na računih država namenila 1948 milijone evrov. Konsolidiran bruto dolg države je konec 2014 znašal 30.133 milijonov evrov ali 80,9 odstotka BDP.

10. Od kod nenavadno ravnanje bank?

Januarja in februarja je skupna aktiva bank bolj ali manj stagnirala, februarja je znašala 33.8 milijard evrov, približno 4 milijarde evrov manj kot leto prej. Krediti nefinančnim družbam v višini 11213 milijonov evrov so bili za 73 milijonov evrov manjši kot januarja, a za 22 milijonov evrov večji kot decembra lani. Krediti gospodinjstvom, ki so znašali 8801 milijona evrov, pa so bili februarja za 41 milijonov manjši kot januarja in za 39 milijonov evrov večji kot decembra. Krediti nedenarnim finančnim institucijam so bili konec februarja 1066 milijonov evrov, dolžniški vrednostni papirji 47 in lastniški 342 milijonov evrov. Krediti centralni državi in ostalemu državnemu sektorju so februarja znašali 1892 milijonov evrov, 72 milijonov več kot decembra, banke pa so imele še za 6268 milijonov evrov državnih vrednostnih papirjev, za 75 milijonov več kot decembra. Skupne terjatve bank do tujine so znašale 8204 milijone evrov. Depoziti podjetij v višini 4521 milijona evrov so se od decembra zmanjšali za 189 milijona evrov, a so bili vseeno za 7.7 odstotka višji kot pred letom, depoziti prebivalstva v višini 15582 milijona evrov pa so se od decembra povečali za 214 milijonov evrov in so bili za 4.4 odstotke večji kot pred letom.

Že v prejšnji številki GG smo opozorili na nekaj »nenavadnosti« v ravnanju bank, ki se je kazalo na različne načine. Konec lanskega leta so bili prvič po letu 2005 depoziti nefinančnih družb in prebivalstva večji od njihovih kreditov; nenavadnost je bila v hitrosti vračanja razmerja med krediti in depoziti; razmerje 1.6, ustvarjeno v treh letih hazardiranja med 2005 in 2008, ki se je na tej ravni zadržalo do sredine 2011, se je nat s krčenjem kreditiranja do konca 2013 zmanjšalo na 1.4, nato pa s prenosi na slabo banko in krčenjem kreditiranja v letu dni znižalo na 0.99 to je na raven iz leta 2005. Kar uspešno funkcioniranje

gospodarstva, ki ga kaže gospodarska rast pa tudi drugi kazalci uspešnosti gospodarjenja in istočasno drastično zmanjševanje aktivnosti bank, postavljata vsaj tri vprašanja. Kaj sploh bodo počele banke, če bodo krediti privatnim enotam padali čeprav gospodarstvo raste? Kako se gospodarstvo, ki raste, sooča z vse manjšimi krediti? Kakšni so razlogi za takšno politiko bank? Prvo vprašanje je retorično, odgovor na drugo vprašanje je, da velika izvozna podjetja domačih bank in njihovih kreditov ne potrebujejo, majhna podjetja vezana na domači trg si pomagajo s sivim trgom, bartersko trgovino in prilagajanjem življenju brez kreditov.

Nadaljevanje krčenja kreditov ob počasni rasti depozitov ter gibanja aktivnih in pasivnih obrestnih mer, kažeta, da pri krčenju kreditov in zmanjševanju depozitnih obrestnih mer ne gre le za preplašenost bankirjev, ki so sadove svojega sodelovanja v hazardiranju pred krizo prenesli na posojilojemalce, ampak tudi za izpolnjevanje dela obvez, ki naj bi jih Slovenija obljubila zato, da se je odpovedala »pomoči« trojke. Podatki posredno potrjujejo, da Slovenija izpolnjuje »zavezo« o prestrukturiranju NLB in NKBM, ki, med drugim določa, da morata banki zmanjšati bilančno vsoto in stroške ter kreditne posle. To naj bi poleg zahteve, da je treba NKBM prodati do konca 2016 in večinski delež NLB do konca 2017, potencialnim kupcem zagotovilo dovolj nizko ceno.

Obrestne mere na denarnem trgu ostajajo blizu ničle. Depozitna obrestna na nove vloge nefinančnih družb do enega leta je bila januarja 0,38 odstotna, za vloge nad enim letom 1,21 odstotna in za vloge nad dvema letoma 1,44 odstotna. Depozitna obrestna mera na vloge gospodinjstev je bila januarja 0,58 odstotna, leto prej 1,36 odstotna, obrestna mera na depozite nad enim letom se je v letu dni znižala z 2,56 na 1,39, nad dvema letoma pa z 2,93 na 1,79. Obseg novih vlog z ročnostjo do enega leta se zato krči, vlog z daljšo ročnostjo ni. Posojilna obrestna mera za nova okvirna posojila gospodinjstvom ostaja visoka, v letu dni se je znižala z 8,25 na 8,09 odstotkov, obseg novih posojil pa s 508 na 475 milijonov evrov. Obrestne mere za stanovanjska posojila različnih ročnosti se sicer krčijo, vendar je obseg novih posojil zanemarljiv. Spreminjanje obrestnih mer za nova depozite in posojila se postopoma preliva v spreminjanje obrestnih mer za obstoječe depozite in posojila. Obresti za depozite gospodinjstev do enega leta se tako padle z 2,56 odstotkov januarja lani na 1,39 odstotka letos, za vloge nad dve leti pa s 3,60 na 3,05 odstotka. Nefinančne družbe za vloge do dveh let dobijo 0,79 odstotno obrestno mero, nad dve leti pa 2,54 odstotno; prva se je v letu dni znižala z 1,71 odstotka, druga s 3,36 odstotka. Istočasno so se posojilne obrestne mere za stanovanjska posojila do enega leta zvišale z 2,90 na 5,94, na posojila od enega do pet let in nad pet let so ostala malone nespremenjene, kar velja tudi za potrošniška posojila. Posojilne obrestne mere nefinančnim družbam do 1 leta so se znižale s 5,27 odstotkov januarja lani na 4,41 odstotka januarja letos, na posojila od 1 do 5 let s 4,04 na 3,92 in na posojila nad pet let s 3,14 na 2,93.

11. Presežek tekoče bilance se v začetku 2015 še povečuje

V tekoči plačilni bilanci se tudi v začetku 2015 nadaljujejo preseganja presežkov iz preteklosti, povečala se je zadolžitev in donos na slovenske državne obveznice, vendar slednje velja za vse članice EU28.

Letošnji januarski pozitivni saldo tekoče plačilne bilance 135.6 milijonov € skoraj dvakrat presega primerljivega iz januarja 2014, ki je znašal 68.1 milijonov €. Je rezultat presežka v blagovni menjavi 113.2 milijonov € (januarja lani 68.1 milijonov €), presežka v storitvah 140.1 milijonov € (94.4 milijonov €), primanjkljaja v bilanci primarnih dohodkov faktorjev 75.2 milijona € (-62.9 milijonov €) in neto odliva transferov kot sekundarnih dohodkov -42.6 milijonov € (-43.6 milijonov €). V storitvah je ključen za izboljšavo bilance padec uvoza ostalih poslovnih storitev.

32

Plačilna bilanca
milijoni evrov

	januar-december		januar	
	2013	2014	2014	2015
I. tekoči račun	2.026,60	2.150,30	68,1	135,6
1. blago	763	1.307,00	80,3	113,2
2. storitve	1.755,40	1.707,20	94,4	140,1
Transportne	654,20	719,20	50,20	51,80
Potovanja	1.344,60	1.322,20	94,90	98,40
3. primarni dohodki	-242,7	-611,7	-62,9	-75,2
Delo	347,5	416,3	31,4	31,4
Kapital	-899,1	-1237,7	-90,6	-103,4
4. tekoči transferi	-249,1	-252,2	-43,6	-42,6
država	-120,2	-107,7	-35,3	-29,1
II. kapitalski račun	109,3	78,9	1,2	8,2
III. finančni račun	2.887,50	2.148,10	103,7	356,9
1. neposredne naložbe	-59,9	-1.186,10	11,7	-51,9
2. naložbe v vrednostne papirje	-3.976,20	-3.967,50	-408,3	167,3
3. finančni derivativi	32,3	0,6	-1,1	-7,3
4. ostale naložbe	6.886,00	7.212,40	439,4	225,1
5. rezervna imetja	5,3	88,7	62	23,7
IV. neto napake in izpustitve	751,6	-81	34,4	213,1

Vir: Banka Slovenije

Članice EU 28 so dosegle v januarju presežek tekoče plačilne bilance 15.8 milijard €, leto prej pa 6.4 milijarde €. Pri tem je blagovni presežek porasel iz 4.7 milijard € na 8.4 milijard €, storitveni presežek ostal enak (12.5 milijard € proti 12.3 milijarde €), presežek v primarni bilanci dohodkov faktorjev porasel iz 1.5 milijard € na 2.3 milijard €; primanjkljaj v sekundarni bilanci transferov pa se je poglobil iz 5.3 milijarde € na 7.4 milijarde €.

Tudi po zadnjem popravku lanskoletne tekoče bilance, ki zmanjšuje letoletni presežek z 2186 na 2150 milijonov €, je le-ta še vedno znatno večji od presežka 2026 milijonov evrov iz leta 2013.

Slovenski kapitalski račun izkazuje za januar 2015 povečanje obveznosti 8.2 milijona € (januarja 2014 je bilo 1.2 milijona €), finančni račun pa porast obveznosti za 356.9 milijonov € (leto prej 103.7 milijonov €). Pri neposrednih naložbah znaša neto odliv 51.9 milijonov € (januarja lani je bil priliv 11.7 milijonov €). Obveznosti do tujine iz naložb v vrednostne papirje so se povečale za 167.3 milijonov € (januarja lani padle za 408.3 milijonov €), obveznosti iz ostalih naložb pa so porasle za 225.1 milijonov € (lani 439.4 milijonov €). Rezervna imetja pri Banki Slovenije so porasla za 23.7 milijonov € (lani 62.0 milijonov €). Neto napake in izpustitve, ki v veliki meri predstavljajo v začetku leta nerazporejene dobičke podjetij v tujini lasti iz lanskega leta, znašajo 213.1 milijon € (lani 34.4 milijonov €).

Zunanja zadolženost se je povečala. Bruto zunanji dolg Slovenije je konec januarja 2015 znašal 47.045 milijonov €, pri čemer je bilo le 17.066 milijonov € negarantiranega zasebnega dolga. Neto zunanji dolg je znašal 14333 milijonov €. Mednarodne rezerve Banke Slovenije so bile konec januarja 920 milijonov €, konec februarja pa 841 milijonov €. V začetku aprila so donosi na 10-letne državne obveznice članicam EU porasli, za slovenske znaša 3. aprila 1.09%, kar je še vedno manj kot pri vseh članicah PIGS.